ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 5ης Νοεμβρίου 2002 *

Στην υπόθεση C-204/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Tilmann Klett

και

Bundesministerin für Bildung, Wissenschaft und Kultur,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 12 ΕΚ, 39 ΕΚ, 19β της οδηγίας 78/686/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, περί της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων του οδοντιάτρου και περί των μέτρων προς διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και του δικαιώματος της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/003, σ. 12), όπως τροποποιήθηκε με την πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1), καθώς και 3 και 9 της οδηγίας 93/16/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, για τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των ιατρών και της αμοιβαίας αναγνώρισης των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων τους (ΕΕ L 165, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την εν λόγω πράξη προσχωρήσεως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, D. A. O. Edward και S. von Bahr, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Tizzano

γραμματέας: R. Grass

αφού το αιτούν δικαστήριο ενημερώθηκε περί του ότι το Δικαστήριο προτίθεται να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας,

αφού οι ενδιαφερόμενοι κατά το άρθρο 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου κλήθηκαν να υποβάλουν τις τυχόν παρατηρήσεις τους επ' αυτού,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

1 Με διάταξη της 25ης Απριλίου 2001, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Μαΐου 2001, το Verwaltungsgerichtshof υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 12 ΕΚ, 39 ΕΚ, 19β της οδηγίας 78/686/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, περί της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων του οδοντιάτρου και περί των μέτρων προς διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και του δικαιώματος της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/003, σ. 12), όπως τροποποιήθηκε με την πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1, στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως), καθώς και 3 και 9 της οδηγίας 93/16/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, για τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των ιατρών και της αμοιβαίας αναγνώρισης των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων τους (ΕΕ L 165, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την εν λόγω πράξη προσχωρήσεως (στο εξής: οδηγία 93/16).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του T. Klett, Γερμανού υπηκόου κατόχου γερμανικού πτυχίου γενικής ιατρικής, και της Bundesministerin für Bildung, Wissenschaft und Kultur (Ομοσπονδιακής Υπουργού Παιδείας, Επιστημών και Πολιτισμού), σχετικά με απόφαση της τελευταίας με την οποία δεν επετράπη στον T. Klett η πρόσβαση στον αυστριακό κύκλο μεταδιδακτορικών σπουδών οδοντιατρικής.

Το νομικό πλαίσιο

3 Το άρθρο 1 της οδηγίας 78/686, όπως τροποποιήθηκε με την Πράξη Προσχωρήσεως (στο εξής: οδηγία 78/686), ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία ισχύει για τις δραστηριότητες του οδοντιάτρου που ορίζονται στο άρθρο 5 της οδηγίας 78/687/ΕΟΚ και ασκούνται υπό τους κατωτέρω τίτλους:

[...]».

4 Το άρθρο 2 της οδηγίας 78/686 προβλέπει τα ακόλουθα:

«Κάθε κράτος μέλος αναγνωρίζει τα διπλώματα, τα πιστοποιητικά και τους άλλους τίτλους του οδοντιάτρου που χορηγούνται στους υπηκόους των κρατών μελών από τα άλλα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 1 της οδηγίας 78/687/ΕΟΚ, και που απαριθμούνται στο άρθρο 3 της παρούσης οδηγίας, προσδίδοντάς τους στην επικράτεια του, όσον αφορά την ανάληψη μη μισθωτών δραστηριοτήτων του οδοντιάτρου και την άσκηση αυτών, την ίδια ισχύ με τα διπλώματα, τα πιστοποιητικά και τους άλλους τίτλους που χορηγεί.»

5 Το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 προβλέπει τα εξής:

«Από τη στιγμή που η Δημοκρατία της Αυστρίας [θα] λάβει τα αναγκαία μέτρα συμμόρφωσης προς την παρούσα οδηγία, τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν, για τους σκοπούς εκτέλεσης των δραστηριοτήτων του άρθρου 1 της οδηγίας αυτής, τα διπλώματα, πιστοποιητικά και άλλους επίσημους τίτλους γιατρού οι οποίοι έχουν εκδοθεί στην Αυστρία σε πρόσωπα που είχαν αρχίσει πανεπιστημιακές σπουδές πριν την 1η Ιανουαρίου 1994 εφόσον συνοδεύονται από βεβαίωση των αρμοδίων αυστριακών αρχών ότι οι ενδιαφερόμενοι έχουν πραγματικά, νόμιμα και κατά κύριο επάγγελμα ασκήσει στην Αυστρία τις δραστηριότητες που ορίζονται στο άρθρο 5 της οδηγίας 78/687/ΕΟΚ τουλάχιστον επί τρία συνεχή έτη κατά τη διάρκεια των πέντε ετών προ της χορηγήσεως της βεβαιώσεως και ότι διαθέτουν άδεια ασκήσεως των δραστηριοτήτων αυτών υπό τους ίδιους όρους με τους κατόχους διπλώματος, πιστοποιητικού ή άλλου επισήμου τίτλου αναφερομένου στο άρθρο 3μ.

Απαλλάσσονται από την απαίτηση της τριετούς πρακτικής η οποία αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο τα πρόσωπα τα οποία περάτωσαν επιτυχώς σπουδές τουλάχιστον τριών ετών που βεβαιώνονται από τις αρμόδιες αρχές σαν ισότιμες με την εκπαίδευση που αναφέρεται στο άρθρο 1 της οδηγίας 78/687/ΕΟΚ.»

6 Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 9):

«[Ο]ι όροι προσχώρησης και οι προσαρμογές των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ένωση, συνεπεία της προσχώρησης αυτής, καθορίζονται στην Πράξη που προσαρτάται στην παρούσα Συνθήκη. Οι διατάξεις της Πράξης αυτής αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της παρούσας Συνθήκης.»

7 Το άρθρο 7 της Πράξεως Προσχωρήσεως ορίζει τα ακόλουθα:

«Οι διατάξεις της παρούσας πράξης δύνανται να ανασταλούν, τροποποιηθούν ή καταργηθούν μόνο σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται από τις αρχικές Συνθήκες, για την αναθεώρηση των Συνθηκών αυτών, εκτός αν η παρούσα πράξη ορίζει άλλως.»

8 Το άρθρο 1 της οδηγίας 93/16 ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις δραστηριότητες των ιατρών, τις οποίες ασκούν οι υπήκοοι των κρατών μελών ως μισθωτοί ή ως ανεξάρτητοι επαγγελματίες.»

9 Το άρθρο 2 της οδηγίας 93/16 προβλέπει τα ακόλουθα:

«Κάθε κράτος μέλος αναγνωρίζει τα διπλώματα, τα πιστοποιητικά και τους άλλους τίτλους που χορηγούνται στους υπηκόους των κρατών μελών από τα άλλα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 23 και που απαριθμούνται στο άρθρο 3, προσδίδοντάς τους στο έδαφός του, όσον αφορά την πρόσβαση στις δραστηριότητες του ιατρού και την άσκηση αυτών, την ίδια ισχύ με τα διπλώματα, τα πιστοποιητικά και τους άλλους τίτλους που χορηγεί το κράτος αυτό.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Ο T. Klett, Γερμανός υπήκοος, περάτωσε στη Γερμανία ιατρικές σπουδές και, στις 14 Φεβρουαρίου 1974, το Bayerisches Staatsministerium des Inneren (Υπουργείο Εσωτερικών του Land της Βαυαρίας) του χορήγησε το πιστοποιητικό επιτυχίας στις κρατικές εξετάσεις ιατρών. Στις 2 Ιουλίου 1975, το ίδιο υπουργείο τού χορήγησε άδεια ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος και, συνεπώς, ο T. Klett απέκτησε δικαίωμα να ασκεί το ιατρικό επάγγελμα ως ανεξάρτητος επαγγελματίας. Εξάλλου, στις 10 Σεπτεμβρίου 1980, ο ανωτέρω απέκτησε τον τίτλο του διδάκτορα ιατρικής του Πανεπιστημίου του Αμβούργου (Γερμανία).

11 Στις 29 Μαρτίου 1995, ο T. Klett υπέβαλε αίτηση εγγραφής σε κύκλο σπουδών ειδικεύσεως στην οδοντιατρική, του Πανεπιστημίου του Graz (Αυστρία). Με πολλούς διαφορετικούς τρόπους πληροφορήθηκε για την απόρριψη της αιτήσεώς του, χωρίς ωστόσο να ληφθεί τυπική απόφαση γι' αυτόν. Ο T. Klett άσκησε δύο διαδοχικές προσφυγές κατά παραλείψεως. Οι προσφυγές αυτές απορρίφθηκαν με την αιτιολογία ότι δεν υπήρχε παράλειψη της διοικητικής αρχής την οποία ο προσφεύγων προσδιόρισε ως την αρχή κατά της οποίας στρέφονταν οι προσφυγές. Κατόπιν της ασκήσεως τρίτης προσφυγής, το Verwaltungsgerichtshof, με διάταξη της 30ής Ιανουαρίου 2001, κάλεσε την αρμόδια διοικητική αρχή να εκδώσει την παραλειφθείσα απόφαση εντός μιας εβδομάδας και να του υποβάλει αντίγραφο της αποφάσεως ή να του αναφέρει τον λόγο για τον οποίο θεωρούσε ότι δεν υφίστατο παράβαση της υποχρεώσεως λήψεως αποφάσεως.

12 Στις 6 Φεβρουαρίου 2001, η αρμόδια διοικητική αρχή εξέδωσε ρητή απόφαση με την οποία απέρριψε την αίτηση του T. Klett, διευκρινίζοντας ότι ο ενδιαφερόμενος, προκειμένου να γίνει δεκτός να παρακολουθήσει τον κύκλο σπουδών οδοντιατρικής, έπρεπε, δυνάμει της ισχύουσας αυστριακής νομοθεσίας, να είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος γενικής ιατρικής απονεμηθέντος από αυστριακό πανεπιστήμιο. Επιπλέον, η απόφαση αυτή παραπέμπει στο άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 και σε έγγραφο προερχόμενο από τη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς της Επιτροπής, της 10ης Οκτωβρίου 2000, στο οποίο η Επιτροπή ανέφερε ότι η εν λόγω

διάταξη δεν παρέχει δικαιώματα στους ιατρούς που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη και είναι κάτοχοι πτυχίου ιατρικής κτηθέντος εντός κράτους μέλους στο οποίο υπάρχει ειδική εκπαίδευση στην οδοντιατρική και όπου η οδοντιατρική αποτελεί αυτοτελή επαγγελματικό κλάδο.

13 Ο T. Klett άσκησε κατά της αποφάσεως της 6ης Φεβρουαρίου 2001 προσφυγή ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof, με την οποία αμφισβητεί, μεταξύ άλλων, την εκ μέρους της διοικητικής αρχής ερμηνεία του άρθρου 19β της οδηγίας 78/686.

14 Εκτιμώντας ότι η λύση της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του απαιτεί την ερμηνεία ορισμένων κοινοτικών κανόνων και, ιδίως, των άρθρων 12 ΕΚ και 39 ΕΚ, του άρθρου 19β της οδηγίας 78/686 καθώς και των άρθρων 3 και 9 της οδηγίας 93/16, το Verwaltungsgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιβαίνει κανονιστική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η άδεια εγγραφής στον κύκλο σπουδών για οδοντιάτρους που ρυθμίζεται από το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686/ΕΟΚ προϋποθέτει την κατοχή τίτλου διδάκτορα της γενικής ιατρικής από πανεπιστήμιο της ημεδαπής στο ως άνω άρθρο 19β της οδηγίας 78/686/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, περί της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων του οδοντιάτρου και περί των μέτρων προς διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και του δικαιώματος της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών [...], στο άρθρο 12 ΕΚ και στο άρθρο 39 ΕΚ, καθώς και στο άρθρο 1 σε συνδυασμό με τα άρθρα 3 και 9 της οδηγίας 93/16/ΕΟΚ, για τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των ιατρών και της αμοιβαίας αναγνώρισης των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων τους;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

15 Ο T. Klett θεωρεί ότι το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 δεν έχει την έννοια ότι απαιτείται να έχει περατώσει ο ενδιαφερόμενος σπουδές ιατρικής στην Αυστρία προκειμένου να μπορεί να παρακολουθήσει σπουδές ειδικεύσεως στην οδοντιατρική, σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη. Η διάταξη αυτή δεν αποτελεί παρά ειδική ρύθμιση όσον αφορά την αναγνώριση των αυστριακών διπλωμάτων από άλλα κράτη μέλη και σιωπά τόσο ως προς την πρόσβαση μη Αυστριακών υπηκόων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη στην εν λόγω ειδική εκπαίδευση όσο και ως προς την άσκηση του οδοντιατρικού επαγγέλματος στην Αυστρία. Συνεπώς, το άρθρο 19β δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωσή του και δεν μπορεί να δικαιολογήσει απόρριψη της αιτήσεώς του.

16 Εξάλλου, ο T. Klett υποστηρίζει ότι τα άρθρα 1, 2, 3 και 9 της οδηγίας 93/16 δεν επιτρέπουν εθνικές διατάξεις οι οποίες εξαρτούν την πρόσβαση σε σπουδές ειδικεύσεως στην οδοντιατρική από την κατοχή πτυχίου ιατρικής κτηθέντος σε πανεπιστήμιο του συγκεκριμένου κράτους μέλους.

17 Ο T. Klett υποστηρίζει επίσης ότι η εν λόγω εκπαίδευση, η οποία είναι αμειβόμενη στην Αυστρία, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 39 ΕΚ, καθόσον οι παρακολουθούντες τις εν λόγω σπουδές πρέπει, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, να θεωρούνται εργαζόμενοι κατά την έννοια της διατάξεως αυτής. Συνεπώς, η διάκριση που εφαρμόζεται στην υπόθεση της κύριας δίκης σε βάρος των ιατρών που έχουν αποκτήσει τα πτυχία τους σε άλλο κράτος μέλος δεν δικαιολογείται και, ως εκ τούτου, απαγορεύεται από την προμνησθείσα διάταξη.

18 Τέλος, ο T. Klett υποστηρίζει ότι, έστω και αν γίνει δεκτό ότι οι ειδικευόμενοι στην οδοντιατρική στην Αυστρία δεν είναι εργαζόμενοι κατά την έννοια του άρθρου 39 ΕΚ, η εν λόγω διάκριση αντίκειται στο άρθρο 12 ΕΚ. Η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης, καθόσον η πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση εμπίπτει, σύμφωνα με την απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1985, 293/83, Gravier (Συλλογή 1985, σ. 593, σκέψη 25), στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚ.

19 Η Αυστριακή Κυβέρνηση θεωρεί ότι το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 είναι μεταβατική διάταξη η οποία επιτρέπει στους ιατρούς που είναι ειδικευμένοι στην οδοντιατρική και οι οποίοι έχουν ειδικευθεί στην Αυστρία σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994 να ασκούν τις θεμελιώδεις ελευθερίες εντός των άλλων κρατών μελών. Εξάλλου, κατά την ως άνω κυβέρνηση, η εν λόγω διάταξη προβλέπει εξαίρεση υπέρ των εν λόγω ιατρών οι οποίοι άρχισαν την ειδίκευσή τους στην Αυστρία πριν από τη δημιουργία του νέου προγράμματος ειδικεύσεως στην οδοντιατρική.

20 Η Αυστριακή Κυβέρνηση θεωρεί επίσης ότι το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 δεν παρέχει στους ιατρούς γενικής ιατρικής οι οποίοι έχουν αποκτήσει τα πτυχία τους εντός άλλου κράτους μέλους τη δυνατότητα να αποκτήσουν στην Αυστρία ειδικότητα στην οδοντιατρική — η οποία εξάλλου πρόκειται να καταργηθεί — παρακάμπτοντας τις περί της ειδικεύσεως στην οδοντιατρική διατάξεις του κράτους μέλους προελεύσεως. Η ως ανω κυβέρνηση προσθέτει ότι οποιαδήποτε άλλη ανάγνωση του άρθρου αυτού θα αντέβαινε στο αντικείμενο και τον σκοπό των κοινοτικών διατάξεων περί της εκπαιδεύσεως των οδοντιάτρων, οι οποίες αποβλέπουν στην καθιέρωση χωριστής εκπαιδεύσεως αφενός μεν για τους οδοντιάτρους και αφετέρου δε για τους ιατρούς γενικής ιατρικής.

21 Όσον αφορά τα άρθρα 12 ΕΚ και 39 ΕΚ, η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η οδηγία 78/686 αποτελεί ειδικό κανόνα που ισχύει για την κατάσταση που απαντάται στην Αυστρία. Επιπλέον, το άρθρο 19β της εν λόγω οδηγίας, ως διάταξη περιλαμ-

βανόμενη στην Πράξη Προσχωρήσεως, επέχει θέση διατάξεως πρωτογενούς δικαίου. Ο T. Klett, εφόσον δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 78/686 και ακόμα και αν η εκπαίδευση που παρακολούθησε μπορούσε να θεωρηθεί ως σχέση εργασίας, δεν θα μπορούσε να επικαλεστεί το άρθρο 39 ΕΚ όσον αφορά τυχόν δραστηριότητά του ως εμμίσθου οδοντιάτρου. Εξάλλου, εφόσον το εν λόγω άρθρο 19β έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης, ο T. Klett δεν μπορεί να επικαλεστεί λυσιτελώς το άρθρο 12 ΕΚ, το οποίο εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις για τις οποίες το κοινοτικό δίκαιο δεν έχει προβλέψει ειδικό κανόνα απαγορεύσεως των διακρίσεων.

22 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα άρθρα 19, 19α και 19β της οδηγίας 78/686 ρυθμίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των κοινοτικών υπηκόων οι οποίοι έχουν αρχίσει τις ιατρικές σπουδές τους βάσει της νομοθεσίας που ίσχυε προηγουμένως αντιστοίχως στην Ιταλία, την Ισπανία και την Αυστρία, σπουδές οι οποίες αποτελούσαν τίτλο που επέτρεπε την πρόσβαση στη δραστηριότητα του οδοντιάτρου στην οποία αναφέρεται η οδηγία 78/687/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, περί του συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν τις δραστηριότητες του οδοντιάτρου (ΕΕ L 233, σ. 10), όπως αυτή τροποποιήθηκε με την Πράξη Προσχωρήσεως (στο εξής: οδηγία 78/687). Άλλωστε, ο T. Klett, ο οποίος έχει πτυχίο ιατρικής αποκτηθέν στη Γερμανία, ακόμα και αν είχε αρχίσει την ειδίκευσή του πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994, δεν φαίνεται να εμπίπτει σε κατηγορία προσώπων των οποίων τα δικαιώματα μπορούν να τύχουν προστασίας βάσει του εν λόγω άρθρου 19β.

23 Εξάλλου, η Ιταλική Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι το Δικαστήριο, κρίνοντας σχετικά με το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 19 της οδηγίας 78/686, αποφάνθηκε ότι δεν εναπόκειται στα κράτη μέλη η δημιουργία μιας κατηγορίας οδοντιάτρων μη αντιστοιχούσας σε καμία από τις κατηγορίες που προβλέπουν οι οδηγίες 78/686 και 78/687 (απόφαση της 1ης Ιουνίου 1995, C-40/93, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή

1995, σ. I-1319, σκέψη 24). Η εν λόγω κυβέρνηση προσθέτει ότι, εφόσον πρόκειται για ζήτημα ρυθμιζόμενο πλήρως από κατάλληλο κοινοτικό κανόνα, ιδίως από το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686, αποκλείεται η εφαρμογή των άρθρων 12 ΕΚ και 39 ΕΚ καθώς και των διατάξεων της οδηγίας 93/16.

24 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 επιβάλλει να μη γίνονται δεκτοί να παρακολουθήσουν εκπαίδευση ειδικεύσεως στην οδοντιατρική παρά μόνον οι ιατροί στους οποίους έχει απονεμηθεί διδακτορικό ιατρικής από αυστριακό πανεπιστήμιο. Αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει την απόρριψη της αιτήσεως του T. Klett. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το άρθρο 19β δεν περιλαμβάνει απλώς διάταξη περί αναγνωρίσεως της εκπαιδεύσεως ειδικεύσεως στην οδοντιατρική εκ μέρους των άλλων κρατών μελών, αλλά περιγράφει μάλλον μια ιδιαίτερη κατηγορία οδοντιάτρων. Δεδομένου ότι το κείμενο του εν λόγω άρθρου 19β αναφέρεται ρητώς στα πιστοποιητικά που έχουν εκδοθεί «στην Αυστρία» για να οριοθετήσει την κατηγορία αυτή, αυτό σημαίνει ότι το άρθρο αυτό συνιστά ειδική διάταξη θεσπισθείσα υπέρ μιας αυστηρώς οριοθετημένης κατηγορίας οδοντιάτρων.

25 Εφόσον πρόκειται για εξαίρεση που ευνοεί την κατηγορία αυτή σε σχέση προς τις κατηγορίες που εμπίπτουν στον γενικό κανόνα, θα πρέπει να ερμηνεύεται στενά. Το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686, ως εκ του γράμματός του και της εσωτερικής λογικής του, έχει ως σκοπό να παράσχει μια δυνατότητα στους φοιτητές που παρακολουθούν σπουδές γενικής ιατρικής στην Αυστρία και οι οποίοι, σύμφωνα με το σύστημα που ίσχυε προ της προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποφάσισαν να σπουδάσουν γενική ιατρική προκειμένου να γίνουν οδοντίατροι. Η εν λόγω διάταξη δεν υποδηλώνει ότι είναι αναγκαίο να παρασχεθεί στους ιατρούς όλων των κρατών μελών η δυνατότητα προσβάσεως σε εκπαίδευση ειδικεύσεως στην οδοντιατρική διάρκειας βραχύτερης από την κανονική διάρκεια των σπουδών αυτών. Εξάλλου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι αυτή η ερμηνεία του

άρθρου 19β ως lex specialis έχει ως συνέπεια να καθιστά περιττή την έκθεση περαιτέρω σκέψεων όσον αφορά τις λοιπές διατάξεις του κοινοτικού δικαίου.

Η απάντηση του Δικαστηρίου

26 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν, πρώτον, αν το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 έχει την έννοια ότι ένα πρόσωπο του οποίου ο τίτλος του διδάκτορα γενικής ιατρικής δεν έχει απονεμηθεί από αυστριακό πανεπιστήμιο μπορεί να γίνει δεκτό να παρακολουθήσει εκπαίδευση ειδικεύσεως στην οδοντιατρική εντός αυτού του κράτους μέλους.

27 Θεωρώντας ότι η απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα μπορούσε σαφώς να συναχθεί από τη νομολογία (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 28ης Απριλίου 1988, 31/86 και 35/86, LAISA και CPC España κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 2285, προμνησθείσα απόφαση της 1ης Ιουνίου 1995, Επιτροπή κατά Ιταλίας, και απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2001, C-202/99, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2001, σ. I-9319), το Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, πληροφόρησε το αιτούν δικαστήριο ότι προτίθεται να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη και κάλεσε τους ενδιαφερομένους κατά το άρθρο 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου να υποβάλουν τις τυχόν παρατηρήσεις τους επ' αυτού.

28 Μόνον ο T. Klett υπέβαλε παρατηρήσεις εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Μεταξύ άλλων, εξέφρασε αμφιβολίες ως προς το αν η διαδικασία αυτή είναι η προσήκουσα, δεδομένου ότι η νομολογία που παρατίθεται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας διατάξεως δεν έχει εφαρμογή στην επίδικη διαφορά.

29 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι, πριν από την 1η Αυγούστου 1998, πτυχίο οδοντιατρικής μπορούσε να αποκτηθεί στην Αυστρία μόνον υπό την προϋπόθεση ότι ο ενδιαφερόμενος είχε αποκτήσει τον τίτλο του διδάκτορα γενικής ιατρικής και είχε παρακολουθήσει μεταδιδακτορική εκπαίδευση ειδικεύσεως στην οδοντιατρική.

30 Λόγω της προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το κράτος μέλος αυτό ήταν υποχρεωμένο, δυνάμει των οδηγιών 78/686 και 78/687, να ευθυγραμμίσει τις προϋποθέσεις ειδικεύσεως στην οδοντιατρική με το ευρωπαϊκό πρότυπο και να καθιερώσει νέο σύστημα για την εκπαίδευση αυτή, ανεξάρτητο από το σύστημα που αφορά τους ιατρούς. Σύμφωνα με τα στοιχεία που αναφέρονται στις παρατηρήσεις της Αυστριακής Κυβερνήσεως, το νέο αυτό σύστημα τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 1998 και οι εκπαιδεύσεις ειδικεύσεως στην οδοντιατρική για τους πτυχιούχους ιατρικής καταργήθηκαν στην Αυστρία από τα τέλη του ακαδημαϊκού έτους 2000/2001.

31 Οι οδηγίες 78/686 και 78/687 προβλέπουν ότι ο οδοντίατρος, για να μπορεί να ασκεί τις δραστηριότητές του, πρέπει να διαθέτει έναν από τους μνημονευόμενους στο άρθρο 2 της οδηγίας 78/686 τίτλους (βλ. προμνησθείσα απόφαση της 1ης Ιουνίου 1995, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 21). Το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 συνιστά παρέκκλιση από το άρθρο 2 της ίδιας οδηγίας και πρέπει συνεπώς, ως εξαιρετική διάταξη, να ερμηνεύεται στενά (βλ. προμνησθείσα απόφαση της 1ης Ιουνίου 1995, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 23, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

32 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 θεσπίζει εξαιρετικά μέτρα υπέρ των ιατρών που έχουν ήδη αρχίσει ή περατώσει την παλαιά εκπαίδευση ειδικεύσεως στην οδοντιατρική, προκειμένου οι ιατροί αυτοί, σε περίπτωση που δεν είχαν ακόμα περατώσει την εκπαίδευση αυτή, να μπορέσουν να την ολοκληρώσουν και, αν βρίσκονταν ήδη στο στάδιο της περατώσεώς της ή την είχαν ήδη ολοκληρώσει, να μπορέσουν να ασκήσουν το επάγγελμά τους στα άλλα κράτη μέλη (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, όσον αφορά το άρθρο 19 της οδηγίας 78/686 που είναι

ανάλογο του άρθρου 19β, την προμνησθείσα απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2001, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 52).

33 Πρέπει επιπλέον να υπομνησθεί ότι δεν εναπόκειται στα κράτη μέλη η δημιουργία μιας κατηγορίας οδοντιάτρων μη αντιστοιχούσας σε καμιά από τις κατηγορίες που προβλέπουν οι οδηγίες 78/686 και 78/687 (βλ., μεταξύ άλλων, όσον αφορά το άρθρο 19 της οδηγίας 78/686, την προμνησθείσα απόφαση της 1ης Ιουνίου 1995, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 24).

34 Από τις σκέψεις αυτές προκύπτει ότι το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 δεν παρέχει σε υπήκοο κράτους μέλους άλλου από τη Δημοκρατία της Αυστρίας, εντός του οποίου έχει ολοκληρώσει σπουδές γενικής ιατρικής, τη δυνατότητα να γίνει δεκτός σε μεταδιδακτορική εκπαίδευση ειδικεύσεως στην οδοντιατρική στην Αυστρία, εκπαίδευση η οποία επρόκειτο να καταργηθεί και εξακολουθούσε να υφίσταται μόνο για να παρασχεθεί η δυνατότητα στα πρόσωπα που είχαν ήδη αρχίσει την εκπαίδευση αυτή να την ολοκληρώσουν. Άλλως, θα εδημιουργείτο μια νέα κατηγορία οδοντιάτρων, αντίθετα προς τα οριζόμενα από τις οδηγίες 78/686 και 78/687.

35 Πράγματι, το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 δέχεται, στο πλαίσιο του ειδικού μεταβατικού καθεστώτος που προβλέφθηκε για τη Δημοκρατία της Αυστρίας κατά την προσχώρησή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την αναγνώριση βασικού πτυχίου ιατρικής σε συνδυασμό με πτυχίο που πιστοποιεί ειδίκευση στον τομέα της οδοντιατρικής, για τους σκοπούς της ασκήσεως των δραστηριοτήτων του οδοντιάτρου εντός των άλλων κρατών μελών. Όντως, αν ο κοινοτικός νομοθέτης είχε την πρόθεση να δεχθεί γενικώς τη δυνατότητα της αμοιβαίας αναγνωρίσεως παρόμοιας εκπαιδεύσεως, δεν θα είχε προβλέψει, για τους επαγγελματίες που διαθέτουν την εκπαίδευση αυτή, την αμοιβαία αναγνώριση των προσόντων τους μόνον κατά παρέκκλιση και στα πλαίσια μεταβατικού καθεστώτος (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, όσον αφορά το άρθρο 19 της οδηγίας 78/686, την προμνησθείσα απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2001, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 39).

36 Ενόψει των ανωτέρω εκτεθέντων, δεν είναι πλέον αναγκαίο να αποφανθεί περαιτέρω το Δικαστήριο ως προς την ερμηνεία των άρθρων 12 ΕΚ και 39 ΕΚ, καθώς και των άρθρων 3 και 9 της οδηγίας 93/16, καθόσον το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 αποτελεί lex specialis που επέχει θέση πρωτογενούς δικαίου.

37 Πράγματι, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι όροι προσχωρήσεως και οι προσαρμογές των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ένωση, συνεπεία της προσχωρήσεως αυτής, καθορίζονται στην Πράξη που προσαρτάται στην εν λόγω Συνθήκη και αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της.

38 Οι όροι προσχωρήσεως αφορούν την εφαρμογή στα νέα κράτη μέλη του συνόλου του ισχύοντος κατά τον χρόνο της προσχωρήσεως κοινοτικού δικαίου και συνιστούν το κύριο αντικείμενο της Πράξεως Προσχωρήσεως που αφορά τα τρία προμνησθέντα στην προηγούμενη σκέψη κράτη μέλη (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, όσον αφορά την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, την προμνησθείσα απόφαση LAISA και CPC España κατά Συμβουλίου, σκέψεις 9 και 10).

39 Σύμφωνα με το άρθρο 29 της Πράξεως Προσχωρήσεως, οι πράξεις που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της Πράξεως Προσχωρήσεως αποτελούν αντικείμενο των προσαρμογών που ορίζονται στο παράρτημα αυτό. Συνεπώς, το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686, που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι, τμήμα XI, Δ, της Πράξεως Προσχωρήσεως, υπήρξε αντικείμενο της συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών και του αιτούντος την προσχώρησή του κράτους. Δεν αποτελεί πράξη του Συμβουλίου, αλλά διάταξη του πρωτογενούς δικαίου η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 7 της εν λόγω πράξεως και εφόσον αυτή δεν ορίζει άλλως, μπορεί να ανασταλεί, να τροπο-

ποιηθεί ή να καταργηθεί μόνο σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται για την αναθεώρηση των αρχικών Συνθηκών (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, την προμνησθείσα απόφαση LAISA και CPC España κατά Συμβουλίου, σκέψη 12).

40 Η ερμηνεία αυτή επιβάλλεται και για τον πρόσθετο λόγο ότι οι διατάξεις της Πράξεως Προσχωρήσεως είναι το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων περί προσχωρήσεως, το οποίο συνιστά ένα σύνολο με το οποίο επιχειρείται η επίλυση των εκ της προσχωρήσεως δυσχερειών είτε της Κοινότητας είτε του αιτούντος την προσχώρηση κράτους (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, την προμνησθείσα απόφαση LAISA και CPC España κατά Συμβουλίου, σκέψη 15).

41 Συνεπώς, στο υποβληθέν ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686 έχει την έννοια ότι ένα πρόσωπο του οποίου ο τίτλος του διδάκτορα γενικής ιατρικής δεν έχει απονεμηθεί από αυστριακό πανεπιστήμιο δεν μπορεί να γίνει δεκτό να παρακολουθήσει εκπαίδευση ειδικεύσεως στην οδοντιατρική εντός αυτού του κράτους μέλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

42 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Ιταλική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, οι οποίες υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό απόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 25ης Απριλίου 2001 το Verwaltungsgerichtshof, αποφαίνεται:

Το άρθρο 19β της οδηγίας 78/686/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, περί της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων του οδοντιάτρου και περί των μέτρων προς διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και του δικαιώματος της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, όπως τροποποιήθηκε με την πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει την έννοια ότι ένα πρόσωπο του οποίου ο τίτλος του διδάκτορα γενικής ιατρικής δεν έχει απονεμηθεί από αυστριακό πανεπιστήμιο δεν μπορεί να γίνει δεκτό να παρακολουθήσει εκπαίδευση ειδικεύσεως στην οδοντιατρική εντός αυτού του κράτους μέλους.

Λουξεμβούργο, 5 Νοεμβρίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του τετάρτου τμήματος

C. W. A. Timmermans